

УДК 72.012:616.89-053.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apcmj.2025.1.18>**Харченко Катерина Сергіївна,**

кандидат технічних наук, доцент,
завідувачка кафедри дизайну та реконструкції архітектурного середовища архітектурного факультету
Навчально-наукового інституту «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
Український державний університет науки і технологій,
вул. Архітектора Олега Петрова, 24-А, м. Дніпро, 49600, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1908-4852>
Scopus-Author ID: 58976258900
E-mail: katerinaharchenko75@gmail.com

Сологубова Світлана Вікторівна,

кандидат наук з фізичного виховання, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання та основ здоров'я
будівельного факультету
Навчально-наукового інституту «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
Український державний університет науки і технологій,
вул. Архітектора Олега Петрова, 24-А, м. Дніпро, 49600, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0374-1686>
Scopus-Author ID: 57219331252
E-mail: sologubovasv@gmail.com

Капленко Дарина Дмитрівна,

здобувач другого (магістерського) рівня освіти
кафедри дизайну та реконструкції архітектурного середовища
архітектурного факультету
Навчально-наукового інституту «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
Український державний університет науки і технологій,
вул. Архітектора Олега Петрова, 24-А, м. Дніпро, 49600, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6034-9373>
E-mail: g1rk1na89@gmail.com

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ

Анотація. Зростання рівня стресу в дітей, спричинене соціальними, екологічними та геополітичними чинниками, зумовлює необхідність розроблення нових підходів до створення об'єктів реабілітації, що сприятиме корегуванню психічних розладів. Проаналізовані сучасні принципи проєктування реабілітаційних просторів для дітей із психоемоційними розладами. Особлива увага приділяється питанням формування середовища, яке не лише відповідає функціональним потребам користувачів, а й позитивно впливає на їхній емоційний стан, сприяє реабілітації та соціалізації. Методологія дослідження передбачає проведення порівняльного аналізу літературних джерел, що дозволило визначити ключові особливості ефективних просторів, що сприяють психоемоційному відновленню дітей. Основні принципи проєктування, сформульовані в роботі, включають використання біофільного дизайну для створення зв'язку із природою, забезпечення безбар'єрного середовища, ергономічність простору, що відповідає віковим особливостям дітей, а також застосування психологічно комфортного освітлення та кольорових рішень. На основі отриманих результатів сформульовано рекомендації щодо проєктування реабілітаційних просторів для дітей, а саме: інтеграції сенсорних стимулів, зонування приміщень відповідно до терапевтичних потреб, використання природних матеріалів, а також упровадження мультимодальних підходів до просторової організації. Висновки підкреслюють необхідність комплексного підходу до проєктування дитячих реабілітаційних просторів, що поєднує інклюзивність, біофільний дизайн і психологічну адаптацію. Запропоновані в роботі рекомендації можуть бути використані для створення комфортних і функціональних просторів, що сприятимуть ефективній терапії, реабілітації та соціалізації дітей із психоемоційними розладами.

Ключові слова: реабілітаційний центр для дітей, біофільний дизайн, інклюзивність, психоемоційна реабілітація, адаптивний простір, сенсорні зони.

Kharchenko Kateryna, Solohubova Svitlana, Kaplenko Daryna. Principles of forming rehabilitation centers for the correction of psycho-emotional disorders in children

Abstract. *The increase in the level of stress among children, caused by social, environmental and geopolitical factors, necessitates the development of new approaches to the creation of rehabilitation facilities that will contribute to the correction of mental disorders. Modern principles of designing rehabilitation spaces for children with psycho-emotional disorders are analyzed. Particular attention is paid to the issues of forming an environment that not only meets the functional needs of users, but also has a positive effect on their emotional state, promoting rehabilitation and socialization. The research methodology includes a comparative analysis of literary sources, which allowed us to identify the key features of effective spaces that contribute to the psycho-emotional recovery of children. The main design principles formulated in the work include the use of biophilic design to create a connection with nature, ensuring a barrier-free environment, ergonomics of space that meets the age characteristics of children, as well as the use of psychologically comfortable lighting and color solutions. Based on the results obtained, recommendations were formulated for the design of rehabilitation spaces for children, which include the integration of sensory stimuli, zoning of premises according to therapeutic needs, the use of natural materials, and the implementation of multimodal approaches to spatial organization. The conclusions emphasize the need for a comprehensive approach to the design of children's rehabilitation spaces that combines inclusivity, biophilic design, and psychological adaptation. The recommendations proposed in the work can be used to create comfortable and functional spaces that will contribute to effective therapy, rehabilitation, and socialization of children with psychoemotional disorders.*

Key words: *rehabilitation centers for children, biophilic design, inclusivity, psychoemotional rehabilitation, adaptive space, sensory zones.*

Вступ. Зростання рівня стресу в дітей, спричинене соціальними, екологічними та геополітичними чинниками, потребує нових підходів до створення реабілітаційних просторів. Традиційні медичні й освітні установи часто не враховують потреб дітей із психоемоційними розладами, що може спричинити додатковий дискомфорт і неефективність терапії. Дослідження доводять, що реабілітаційне середовище, створене за принципами біофільного дизайну, інклюзивності та психологічної адаптації, сприяє покращенню емоційного стану дітей, зниженню рівня тривожності та прискоренню реабілітації [1]. Світовий досвід проєктування доводить, що інтеграція природних компонентів, адаптивних технологій та інноваційних методів терапії сприяє емоційному відновленню дітей [2].

Отже, дане дослідження є важливим для розроблення науково обґрунтованих підходів до формування реабілітаційного простору, що сприятиме ефективній терапії, реабілітації та соціалізації дітей.

Мета дослідження – обґрунтувати та розробити принципи формування реабілітаційних центрів, призначених для корекції психоемоційних розладів у дітей 3–10 років, з урахуванням принципів біофільного дизайну, інклюзивності, психотерапевтичного впливу простору та сучасних методів реабілітації.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасні підходи до проєктування об'єктів реабілітації для дітей.

2. Розглянути особливості застосування принципів біофільного дизайну, інклюзивності та психотерапевтичного впливу у проєктуванні реабілітаційних центрів.

3. Сформулювати основні принципи проєктування реабілітаційних центрів для корекції психоемоційних розладів у дітей.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконується згідно з науково-дослідною роботою кафедри дизайну та реконструкції архітектурного середовища ННІ Придніпровської державної академії будівництва та архітектури УДУНТ «Інноваційний підхід до формування та вдосконалення архітектурного середовища» на 2024–2026 рр.

Матеріали та методи. Під час проведення дослідження використовувалися зразки проєктів центрів реабілітації для дітей, а також літературні джерела, що описують принципи біофільного дизайну, інклюзивності та психологічної адаптації простору. Дослідження проводилося за допомогою порівняльного аналізу літературних джерел і експериментального дослідження.

Літературні джерела аналізувалися заради визначення ключових особливостей ефек-

тивних просторів для дітей. Особлива увага приділялася принципам біофільного дизайну, інклюзивності, універсального дизайну, ергономічності, безбар'єрного середовища, психологічної адаптації, просторового зонування та сенсорної стимуляції.

Окрім того, заради визначення уявлень дітей про комфортне середовище було проведено опитування дітей 6–10 років (62 дитини) і аналіз їхніх малюнків. Конкурс дитячих малюнків «Простір моєї мрії» проходив у декілька етапів, як-от: розроблення положення про конкурс, створення форми для опитування та реєстрації, оприлюднення умов конкурсу, розроблення дизайну дипломів для переможців, підбиття підсумків та проведення аналізу результатів.

Під час проведення експерименту було сформовано дві групи дітей: контрольну групу, яка складалася з учнів молодшої школи загальноосвітньої гімназії, та експериментальну групу – із юних художників, що брали участь у конкурсі малюнків (групи були однакової кількості, діти з обох груп були приблизно одного віку та зазнали впливу воєнних дій як мешканці міста Дніпра, що класифікуються як значні травматичні події). Порівняльний аналіз результатів опитування обох груп дозволив виявити відмінності у сприйнятті комфортного середовища та визначити ключові елементи, які мають бути враховані у проєктуванні об'єктів реабілітації для дітей.

Результати. Розроблення реабілітаційного простору, орієнтованого на корекцію психоемоційних розладів у дітей, є актуальним завданням сучасної архітектури та дизайну. Дослідження в цій сфері підтверджують, що правильно спроектоване середовище сприяє зниженню рівня тривожності, емоційній стабілізації та підвищенню комфорту дітей з особливими потребами [1].

Одним із ключових напрямів сучасного проєктування є застосування принципів біофільного дизайну, який забезпечує інтеграцію природних елементів у простір, сприяє емоційному благополуччю дітей [3].

Водночас створення інклюзивного архітектурного середовища потребує врахування принципів універсального дизайну, що гаран-

тує доступність і комфорт для користувачів усіх категорій [4].

Для забезпечення ефективності реабілітаційного середовища необхідний комплексний підхід. У цьому контексті можна виокремити чотири основні напрями досліджень, що мають ключове значення: архітектурно-дизайнерські засоби, біофільну концепцію, інклюзивні рішення та психологічні аспекти формування простору (внутрішнього та зовнішнього).

Проєктування реабілітаційних центрів для дітей передбачає врахування вікових особливостей, а також особливостей психоемоційного та фізичного стану. Навколишнє середовище має бути не лише функціональним, а й емоційно комфортним, адаптивним до потреб розвитку та соціалізації дітей. Одним із ключових аспектів створення простору для дітей є його комплексність, багатофункціональність і відповідність віковим потребам користувачів. Л. Бармашина та К. Замрій (2020 р.) доводять, що навчально-розважальні середовища повинні мати такі характеристики, як: цілісність і впорядкованість, багатофункціональність і гнучкість, а також ергономічність і безпека [5].

Значну роль у формуванні дитячого простору відіграє його відповідність віковим особливостям дітей. Дослідження Ю. Бондарчук (2017 р.) показують, що діти різного віку потребують різного підходу до проєктування простору: для дітей 3–6 років є необхідність організації мікропросторів; для дітей 7–10 років – акцент на макропростори [6]. За дослідженнями О. Василенко та В. Арабаджи (2022 р.), які аналізують світові практики архітектурного проєктування дошкільних закладів, що орієнтовані на створення комфортного середовища для розвитку дітей, основними тенденціями у світовому досвіді є форма атріума, принцип природності кольорів та єдності із природою [2].

Дизайн середовища для дітей, які перебувають у закладах соціального захисту, відіграє ключову роль у їхньому емоційному комфорті та психосоціальній адаптації. Дослідження А. Коваль-Цепової (2021 р.) показують, що використання натуральних

матеріалів, тактильних поверхонь та індивідуалізація простору значно покращують психологічний стан дітей у таких закладах. На думку автора, основні принципи формування інтер'єру в закладах соціального захисту дітей такі: використання натуральних і екологічних матеріалів, асоціативний ряд із культурними архетипами, а також природна простота й аскетизм [7].

Одним із ключових підходів до створення реабілітаційного середовища для дітей є **біофільний дизайн**, спрямований на гармонізацію архітектурного простору через інтеграцію природних елементів. Сучасні дослідження підтверджують, що природне середовище позитивно впливає на психоемоційний стан дітей, сприяє зниженню рівня стресу, підвищенню концентрації уваги та загальному покращенню когнітивних функцій [3].

Згідно з дослідженнями О. Андрієнко й О. Панюти (2023 р.) біофільний дизайн має особливе значення в контексті проектування реабілітаційних центрів, оскільки природні компоненти можуть використовуватися не тільки як естетичний елемент, а й як терапевтичний засіб. Аналіз світового досвіду показує, що біофільні концепції широко застосовуються в навчальних, офісних і медичних закладах, однак їх упровадження у спеціалізовані реабілітаційні центри для дітей із психоемоційними розладами залишається перспективним напрямом досліджень [8].

К. Пойманова (2024 р.) зазначає, що включення природних компонентів у дизайн навчальних закладів суттєво покращує концентрацію уваги, знижує рівень тривожності та сприяє формуванню емоційної стабільності. До основних біофільних рішень у навчальному просторі автор відносить вертикальне та горизонтальне озеленення, використання природних текстур, а також візуальні й аудіальні природні стимули. У результаті проведеного аналізу можливості адаптації цих принципів до вимог дитячих реабілітаційних центрів автор виділяє такі перспективні напрями: використання натурального освітлення, рекреаційне озеленення, а також зонування простору за принципами біофільного дизайну [9].

Отже, принципи біофільного дизайну, що вже ефективно застосовуються в комерційних просторах, можуть бути адаптовані для створення реабілітаційних середовищ, орієнтованих на корекцію психоемоційних станів у дітей.

Важливість адаптації простору для всіх категорій користувачів, незалежно від їхніх фізичних чи когнітивних можливостей, підкреслюється також іншими дослідженнями в галузі архітектури та дизайну [4].

Інклюзивний дизайн базується на принципах універсального доступу, які передбачають створення простору, що є безпечним, комфортним і зрозумілим для всіх дітей, зокрема тих, хто має порушення опорно-рухового апарату, зору, слуху або когнітивного розвитку. Важливість цього підходу особливо помітна в дошкільних і медичних установах, де середовище має сприяти не лише навчанню, а й психоемоційному комфорту дітей [7].

Я. Родик і А. Скороходова (2020 р.) зазначають, що універсальний дизайн у медичних закладах має базуватися на таких принципах, як: просторова доступність, візуальна та тактильна навігація, а також акустична адаптація та комфортні зони очікування. Науковці стверджують, що дотримання цих принципів не лише покращує якість перебування дітей у медичних установах, а й сприяє їхній швидшій адаптації до лікувального процесу [4].

Забезпечення безбар'єрного простору в дошкільних навчальних закладах є важливим завданням сучасного архітектурного проектування. Дослідження В. Кошеля та К. Соболя (2017 р.) акцентують увагу на тому, що інклюзивні дитячі садки та школи мають урахувати особливі потреби дітей з обмеженими можливостями для забезпечення рівного доступу до освітнього процесу. На думку науковців, до основних принципів безбар'єрного дизайну в дошкільних закладах відносять доступність входів і виходів, зручну навігацію, а також наявність спеціалізованих навчальних просторів та ігрових майданчиків, розташованих у вільному доступі для всіх користувачів. Як зазначають науковці, інтеграція безбар'єрного середовища в дошкільних закладах сприяє соціалізації дітей з осо-

бливими потребами, зменшує рівень ізоляції та допомагає їм адаптуватися до загального навчального процесу [10].

Особливої уваги під час проектування потребують діти з вадами зору, для яких простір має бути адаптованим через використання тактильних, аудіальних і контрастних візуальних рішень. В. Мироненко та Д. Плужнікова (2017 р.) досліджували особливості формування середовища для дітей із порушеннями зору та відзначають, що під час проектування варто застосовувати тактильні та звукові орієнтири, контрастність кольорів і безпечне зонування [11].

Такі чинники, як колір, світло, просторове зонування і оздоровчі аспекти середовища, безпосередньо впливають на рівень стресу, емоційну стабільність і когнітивні процеси в дітей [1].

Просторова організація також відіграє важливу роль у психологічному комфорті дітей. Оптимальне зонування приміщень має враховувати баланс між відкритими просторами для колективних занять і більш камерними, захищеними зонами, які надають дитині відчуття безпеки. Формування навчально-оздоровчого середовища є ефективним інструментом для зниження рівня стресу в дітей і забезпечення їхнього гармонійного розвитку. Дослідження С. Сологубової та співавторів (2023 р.) показують, що середовище, яке містить елементи фізичної активності, біофільного дизайну та можливості для соціальної взаємодії, має позитивний вплив на психоемоційний стан дітей. До основних компонентів навчально-оздоровчого середовища науковці відносять зони активності та рекреаційні зони, а також простори для соціальної взаємодії [12].

Отже, результати проведеного аналізу наукових джерел, присвячених формуванню реабілітаційних центрів для дітей із психоемоційними розладами, дозволяють дійти висновку, що сучасні підходи до проектування ґрунтуються на принципах комплексності, біофільного дизайну, інклюзивності та психологічної адаптації простору.

За дослідженнями науковців:

– у медичних установах необхідно забезпечити просторі й адаптовані приміщення

за допомогою використання візуальних, тактильних і акустичних орієнтирів [4];

– у дошкільних закладах важливими є безбар'єрність, спеціальні навчальні простори й адаптовані ігрові майданчики [10];

– для дітей із порушеннями зору необхідні контрастні кольори, тактильні орієнтири та звукова навігація [11].

Використання цих підходів у проектуванні реабілітаційних, освітніх і медичних установ забезпечує рівні можливості для всіх дітей, сприяє їхній інтеграції із соціальним середовищем.

Аналіз психологічного впливу на дітей підтверджує, що правильно спроектовані простори здатні не лише підвищувати комфортність перебування дитини в будівлі, а й коригувати її психоемоційний стан:

– колір, освітлення та просторове зонування мають значний вплив на рівень тривожності, увагу та соціальну активність дітей [1];

– навчально-оздоровче середовище сприяє зниженню стресу, зміцненню емоційного благополуччя та підтримці фізичної активності [12].

Отже, використання архітектурних рішень з урахуванням психологічних чинників є важливим засобом корекції психоемоційних розладів у дітей і підвищення ефективності їх соціальної адаптації.

На основі аналізу наукових досліджень було визначено основні архітектурні та дизайнерські підходи до створення середовища, що сприяє корекції психоемоційних розладів у дітей:

1. *Інтеграція біофільного дизайну*: використання природних матеріалів, зелених зон, природного освітлення та біофільних елементів у реабілітаційних центрах позитивно впливає на психоемоційний стан [3].

2. *Забезпечення безбар'єрного й адаптивного середовища*: дотримання принципів універсального дизайну дозволяє створювати комфортні простори для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних чи когнітивних особливостей [4].

3. *Раціональне просторове зонування*: наявність чітких зон для активної діяльності, індивідуальної роботи та відпочинку є важ-

ливим чинником для ефективної терапії та навчання [10].

4. Оптимізація кольорового та світлового середовища: регульоване освітлення, використання спокійної палітри та природних кольорів сприяють емоційному балансу дітей [1].

5. Ігрові та сенсорні зони: інтеграція інтерактивних елементів, тактильних поверхонь та інноваційних навчальних зон сприяє когнітивному й емоційному розвитку дітей [6].

Згідно з результатами аналізу літературних джерел, для створення ефективного реабілітаційного простору, орієнтованого на корекцію психоемоційних розладів у дітей, необхідно дотримуватися нижчезазначених принципів.

Принцип доступності й інклюзії: простір має відповідати потребам дітей з особливими освітніми та реабілітаційними запитами, забезпечувати рівний доступ до всіх функціональних зон [4].

Природність середовища: включення природних елементів і біофільного дизайну сприяє зниженню рівня тривожності та підвищенню загального психологічного комфорту [2; 4; 9].

Ергономічність і безпека: необхідність використання безпечних матеріалів, м'яких заокруглених форм, тактильних елементів для сенсорної стимуляції [6; 7; 10].

Психологічно комфортний дизайн: правильне поєднання кольорів, світла, просторового зонування і акустичного середовища сприяє стабілізації емоційного стану дитини [11; 12].

Гнучкість і адаптивність простору: можливість змінювати конфігурацію приміщень відповідно до вікових особливостей дітей і терапевтичних потреб [6, 13].

Сучасні дослідження підтверджують важливість залучення дітей як кінцевих користувачів до процесу створення дитячого простору. Н. Гунмі (2024 р.) зазначає, що аналіз малюнків і опитувань допомагає зрозуміти, як діти уявляють комфортне середовище, що сприяє їхньому розвитку. Р. Шахрярі, Х. Касмаї (2024 р.) стверджують, що саме дитячі малюнки дозволяють визначити елементи, які стимулюють комфорт і навчання [14; 15].

Залучення дитячого бачення у процес проектування сприяє розвитку креативного мислення та підвищенню емоційного благополуччя дітей. Урахування їхніх уподобань дозволяє створювати простори, які відповідають потребам і сприяють гармонійному розвитку. Саме тому нами було проведено експериментальне дослідження, завданням якого було виявлення уявлення дітей про комфортний простір і використання отриманих даних для розроблення концепції реабілітаційного середовища, призначеного для корекції психоемоційних розладів. Основними методами дослідження стали опитування дітей і проведення аналізу їхніх малюнків [16]. За результатами проведеного дослідження нами було сформульовано **принципи формування реабілітаційних центрів для дітей молодшого шкільного віку** (табл. 1).

Організація об'єктів реабілітації для корекції психоемоційних розладів у дітей потребує комплексного підходу, що поєднує аналіз наукових джерел, сучасні тенденції в архітектурному проектуванні та результати експериментальних досліджень. Оскільки навколишнє середовище суттєво впливає на емоційний стан дитини, важливо розглядати його з погляду не лише функціональності, але й психологічного комфорту, безпеки та доступності.

У цьому контексті проведено порівняння традиційних наукових підходів до проектування та принципів, розроблених з урахуванням біофільного дизайну, сприйняття простору дітьми та сучасних реабілітаційних методів. Відповідне порівняння представлено в таблиці 1, що дозволяє чітко простежити еволюцію підходів до створення дитячого простору.

Запропонована система принципів формування реабілітаційних центрів для корекції психоемоційних розладів у дітей розроблена на основі результатів проведеного аналізу наукових досліджень, біофільного дизайну, дитячого сприйняття простору та сучасних реабілітаційних підходів і є результатом міждисциплінарного дослідження, що враховує сучасні тенденції в архітектурі, дизайні та психології. Вони спрямовані на створення

Таблиця 1

Порівняння принципів формування реабілітаційних центрів, призначених для корекції психоемоційних розладів у дітей

Принципи створення на основі аналізу літератури	Принципи, розроблені з урахуванням дитячого сприйняття та сучасних реабілітаційних підходів	Ключові ознаки та приклади реалізації
Природність середовища: включення природних елементів і біофільного дизайну сприяє зниженню рівня тривожності та підвищенню загального психологічного комфорту [2; 4; 9].	Принцип гармонії природи й архітектури: інтеграція природних елементів (рослини, вода, природне освітлення) для зниження стресу та стимуляції когнітивного розвитку дітей.	– натуральні матеріали (дерево, камінь, глина); – вертикальне та горизонтальне озеленення; – панорамні вікна для зв'язку із природою.
Ергономічність і безпека: використання безпечних матеріалів, м'яких закруглених форм, тактильних елементів для сенсорної стимуляції [6; 7; 10].	Принцип безпеки та комфорту: досягнення фізичної та емоційної безпеки через адаптивні меблі та відповідність простору дитячим потребам.	– безпечні екологічно чисті матеріали; – м'які закруглені кути; – тактильні орієнтири для дітей з особливими потребами; – безбар'єрний простір.
Гнучкість і адаптивність простору: можливість змінювати конфігурацію приміщень відповідно до вікових і терапевтичних потреб дітей [6; 13].	Принцип інтерактивності та динаміки: багатофункціональність і мобільність простору для адаптації до вікових особливостей дітей.	– модульні конструкції та рухомі перегородки; – інтерактивні зони (тактильні стіни, проєкції); – підтримка сюжетно-рольових і рухливих ігор.
Психологічно комфортний дизайн: використання кольорів, світла, зонування і акустики для стабілізації емоційного стану дітей [11; 12].	Принцип емоційної підтримки: застосування кольорів, світла та форм для покращення психоемоційного стану дітей.	– спокійні кольори для відпочинку та яскраві акценти для активності; – регульоване освітлення; – біофільні та сенсорні елементи.
Принцип доступності й інклюзії: забезпечення рівного доступу до функціональних зон для дітей із різними потребами [4].	Принцип інклюзивності та доступності: універсальний дизайн для всіх дітей, незалежно від їхніх можливостей.	– безбар'єрний доступ (пандуси, ліфти, навігаційні елементи); – простір, що сприяє соціалізації; – мультисенсорні рішення для дітей з особливостями сприйняття.

комфортного й ефективного середовища, яке сприяє емоційному відновленню, соціальній адаптації та розвитку дітей.

Експериментальні методи дослідження (аналіз дитячих малюнків і опитування дітей) дозволили: визначити реальні уподобання дітей у створенні комфортного середовища (перевага природних елементів, водойм, інтерактивних зон); виявити, що кольорові вподобання дітей не завжди відповідають загальноприйнятим психологічним теоріям (більшість вибрали холодні кольори, хоча це вважається менш комфортним); підтвердити, що традиційні підходи до проєктування не завжди враховують емоційні потреби дітей (небажані елементи: шкільний дизайн, сходинок, пар-

кани); а також запропонувати нестандартні рішення для зменшення стресу в дітей (маскування сховищ під кінотеатри, уникнення тригерних елементів).

Отже, експериментальні методи є важливим доповненням до теоретичних досліджень, оскільки дозволяють виявити реальні потреби дітей і адаптувати простір до їхнього сприйняття.

Висновки.

1. Результати проведеного аналізу наукової літератури підтвердили важливу роль організації реабілітаційних центрів для корекції психоемоційних розладів у дітей 3–10 років. На думку науковців, просторові характеристики, колірне оформлення, біофільний дизайн і адаптивність середовища мають значний

вплив на емоційну стабільність, рівень тривожності та соціальну взаємодію дітей.

2. Виявлено, що традиційні проєктні методи часто ігнорують психологічні та сенсорні потреби дітей. Інтеграція принципів гармонії природи й архітектури, безпеки та комфорту, інтерактивності та динаміки, емоційної підтримки, а також інклюзивності та доступності сприяє створенню ефективного середовища для реабілітації та розвитку дітей.

3. Результати аналізу дитячих малюнків і соціологічного опитування свідчать, що діти віддають перевагу природним мотивам, відкритим просторам та інтерактивним елементам, уникають традиційних шкільних інтер'єрів і стресогенних чинників, що підтверджує важливість адаптації архітектурних об'єктів до реальних потреб дітей.

4. Адаптивні архітектурні рішення, що передбачають гнучке зонування, екологічно безпечні матеріали й інтерактивні елементи, підвищують ефективність реабілітаційного середовища; гнучкість простору дозволяє

налаштовувати середовище відповідно до вікових, когнітивних і емоційних потреб дітей, забезпечувати комфортне перебування та розвиток.

5. Принципи безбар'єрності й інклюзії є визначальними для соціальної адаптації дітей із психоемоційними порушеннями: створення доступного середовища через усунення фізичних бар'єрів, використання тактильних орієнтирів і зрозумілої навігації сприяють рівному доступу до функціональних зон.

6. Поєднання біофільного дизайну, сенсорних стимулів і гармонійного простору позитивно впливає на емоційний стан дітей; використання природних елементів, збалансованої колірної палітри, м'якого освітлення і адаптивного просторового зонування створює сприятливі умови для емоційного комфорту, розвитку та соціалізації дітей.

Перспективи подальших досліджень полягають у створенні універсальних рекомендацій щодо проєктування дитячих реабілітаційних центрів з урахуванням психоемоційних чинників.

Список використаних джерел:

1. Шкляр С., Романенко І. Принципи формування і удосконалення архітектурного середовища для дітей. *Містобудування та територіальне планування*. 2017. № 63. С. 499–508.
2. Василенко О., Арабаджи В. Принципи формування архітектури дошкільних установ на прикладі світового досвіду. *Problems of the theory and history of architecture of Ukraine*. 2022. № 22. С. 81–90.
3. Гусар К. Біофільний дизайн – застосування в архітектурному середовищі. *Традиції та інновації у сучасному дизайні* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 25 квітня 2023 р. Івано-Франківськ : Університет Короля Данила, 2023. С. 15–18.
4. Родик Я., Скороходова А. Принципи універсального дизайну при формуванні архітектурного середовища медичних установ. *Науковий вісник будівництва*. 2020. 3. С. 36–41.
5. Бармашина Л., Замрій К. Провідні тенденції формування дитячого навчально-розважального простору. *Theory and practice of design*. 2020. № 20. С. 7–17.
6. Бондарчук Ю. Принципи проєктування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. Харків, 2017. 20 с.
7. Коваль-Цєпова А. Принципи дизайну інтер'єрів закладів соціального захисту дітей : дис. ... канд. мистецтвозн. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2021. 350 с.
8. Andriienko O., Panyuta O. Biophilic design as a way to improve working conditions and the microclimate of office premises. *Theory and Practice of Design*. 2023. № 29–30. Р. 225–231.
9. Пойманова К. Біофільний дизайн як основна концепція у формуванні навчального простору загальноосвітньої школи. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2024. № 1. С. 154–159.
10. Кошель В., Соболев К. Особливості формування освітньо-розвивального середовища в дошкільних навчальних закладах. *Український психолого-педагогічний збірник*. Львів, 2017. № 10. С. 104–108.
11. Мироненко В., Плужнікова Д. Принципи формування архітектурного середовища реабілітаційних центрів для дітей з порушенням зору. *Науковий вісник будівництва*. 2017. № 87 (1). С. 46–49.
12. Сологубова С., Шиян В., Шиян О., Марусич О., Капленко Д. Організація навчально-оздоровчого середовища для дітей 5–12 років на базі ЗВО технічного профілю. *Український журнал будівництва та архітектури*. 2023. № 2 (014). С. 84–93.

13. Капленко Д., Харченко К. Концепція реабілітаційного центру корекції психоемоційних розладів для дітей 3–10 років. *Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 100-річчя факультету архітектури Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури* : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : НАОМА, 2024. С. 66–68.
14. Ghunmi N. Involvement of Children's Conceptualization of Space in Design of Kindergartens to Enhance Children's Creative Potential. *Civil Engineering and Architecture*. 2024. Vol. 12. № 1. P. 231–251.
15. Shahryari R., Kasmai H. Investigating the Interior Design of Kindergarten Spaces with Environmental Capabilities in Promoting Creativity. *Quarterly Journal of Architecture and Urbanism*. 2023. № 8. P. 11–22.
16. Капленко Д. Залучення дітей до проєктування та дизайну дитячого простору на прикладі реабілітаційного центру корекції психоемоційних розладів для дітей 3–10 років. *Наука і сталий розвиток транспорту* : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів і молодих учених. Дніпро, 2024. Т. I. С. 200.

References:

1. Shkliar, S., & Romanenko, I. (2017). Pryntsypy formuvannia i udoskonalennia arkhitekturnoho sere-dovyshcha dlia ditei [Principles of formation and improvement of the architectural environment for chil-dren]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, (63), 499–508. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2017_63_75 [in Ukrainian].
2. Vasylenko, O., & Arabadzhi, V. (2022). Pryntsypy formuvannia arkhitektury doshkilnykh ustanov na prykladi svitovoho dosvidu [Principles of preschool architecture formation based on world experience]. *Problems of the theory and history of architecture of Ukraine*, (22), 81–90. Retrieved from <https://doi.org/10.31650/2519-4208-2022-22-81-90> [in Ukrainian].
3. Husar, K. (2023). Biofilnyi dyzain–zastosuvannia v arkhitekturnomu sere-dovyshchi [Biophilic Design – Application in the Architectural Environment]. *Traditions and innovations in modern design: materials of the all-Ukrainian scientific and practical conference*, Ivano-Frankivsk, April 25, 2023, 15–18 [in Ukrainian].
4. Rodik, Ya., & Skorokhodova, A. (2020). Pryntsypy universalnogo dyzainu pry formuvanni arkhitekturnoho sere-dovyshcha medychnykh ustanov [Principles of universal design in the formation of the architectural environment of medical institutions]. *Naukovyi visnyk budivnytstva*, 101 (3), 36–41. Retrieved from <https://doi.org/10.29295/2311-7257-2018-101-3-36-41> [in Ukrainian].
5. Barmashyna, L., & Zamrii, K. (2020). Providni tendentsii formuvannia dytyachoho navchalno-roz-vazhalnogo prostoru [Leading trends in the formation of children's educational and recreational space]. *Theory and Practice of Design*, (20), 7–17 [in Ukrainian].
6. Bondarchuk, Yu. (2017). Pryntsypy proektuvannia dytyachoho ihrovoho sere-dovyshcha v zakladakh hromadskoho pryznachennia [Principles of designing children's play environment in public institutions]. *Doctoral dissertation, avtoref. dys. ... kand. myst.* Kharkiv, 2017. 20 p. [in Ukrainian].
7. Koval-Tsepova, A. (2021). Pryntsypy dyzainu interieriv zakladiv sotsialnogo zakhystu ditei [Principles of interior design for children's social protection institutions]. *Doctoral dissertation, dys. kand. mystetst.: za spets. 17.00. 07 "Dyzain"*; Natsionalnyi universytet "Lvivska politekhnika" Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, Lviv, 2021. 350 p. [in Ukrainian].
8. Andriienko, O., & Paniuta, O. (2023). Biophilic design as a way to improve working conditions and the microclimate of office premises. *Theory and practice of design*, (29–30), 225–231. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.29-30.27> [in English].
9. Poimanova, K. (2024). Biofilnyi dyzain yak osnovna kontseptsiiia u formuvanni navchalnogo prostoru zahalnoosvitnoi shkoly [Biophilic design as the main concept in the formation of the educational space of a general education school]. *Ukrainskyi mystetstvovnavchyi dyskurs*, (1), 154–159. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/uad.2024.1.20> [in Ukrainian].
10. Koshel, V., & Sobol, K. (2017). Osoblyvosti formuvannia osvitno-rozvyvalnogo sere-dovyshcha v doshkilnykh navchalnykh zakladakh [Features of the formation of an educational and developmental environ-ment in preschool institutions]. *Ukrainskyi psykholohopedahohichnyi zbirnyk*, (10), 104–108. Retrieved from erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/3177 [in Ukrainian].
11. Myronenko, V., & Pluzhnikova, D. (2017). Pryntsypy formuvannia arkhitekturnoho sere-dovyshcha reabilitatsiinykh tsentriv dlia ditei z porushenniam zoru [Principles of formation of the architectural environ-ment of rehabilitation centers for children with visual impairments]. *Naukovyi visnyk budivnytstva*, 87 (1), 46–49 [in Ukrainian].
12. Sologubova, S., Shyyan, V., Shyyan, O., Marusych, O., & Kaplenko, D. (2023). Orhanizatsiia navchalno-ozdorovchoho sere-dovyshcha dlia ditei 5–12 rokiv na bazi ZVO tekhnichnogo profilu [Organization of edu-cational and wellness environment for children aged 5–12 based on technical higher education institutions].

Ukrainskyi zhurnal budivnytstva ta arkhitektury, (2), 84–93. Retrieved from <https://doi.org/10.30838/J.BPSA-CEA.2312.250423.84.935> [in Ukrainian].

13. Kaplenko, D., & Kharchenko, K. (2024). Kontseptsiiia reabilitatsiinoho tsentru korektsii psykhoemotsiinykh rozladiv dlia ditei 3–10 rokiv [Concept of a rehabilitation center for the correction of psycho-emotional disorders in children aged 3–10]. *Innovatsii v arkhitekturi, dyzaini ta mystetstvi: zbirnyk materialiv III Mizhnar. nauk.-prakt. konf.*, Kyiv, May 2024, 66–68 [in Ukrainian].

14. Ghunmi, N. (2024). Involvement of children's conceptualization of space in design of kindergartens to enhance children's creative potential. *Civil engineering and architecture*, 12 (1), 231–251. Retrieved from <https://doi.org/10.13189/cea.2024.120119> [in English].

15. Shahryari, R., & Kasmai, H. (2023). Investigating the interior design of kindergarten spaces with environmental capabilities in promoting creativity. *Quarterly Journal of Architecture and Urbanism*, 2 (8), 11–22. Retrieved from <https://doi.org/10.22034/rau.2024.2012349.1064> [in English].

16. Kaplenko, D. (2024). Zaluchennia ditei do proektuvannia ta dyzainu dytyachoho prostoru na prykladi reabilitatsiinoho tsentru korektsii psykhoemotsiinykh rozladiv dlia ditei 3–10 rokiv [Involvement of children in the design and planning of children's space based on the example of a rehabilitation center for the correction of psycho-emotional disorders in children aged 3–10]. *Nauka i stalnyi rozvytok transportu*, (I), 200 [in Ukrainian].